

GOSPODAR-SKI LIST V POUK IN ZABAVO

IZHAJA VSAKEGA PRVEGA V MESECU
Cena inseratom po dogovoru
CENA: 100 Din letno, inozemstvo 200 Din

Uredništvo in uprava Maribor, Slomškov trg št. 20

Beseda o važnih gospodarskih vprašanjih.

Združenje trgovcev v Ljubljani prireja poučna predavanja. V torek, dne 3. oktobra, je bilo prvo predavanje, ki ga je imel bivši minister Ivan Mohorič. Po poročilu »Trgovskega lista« z dne 5. oktobra je g. minister rekel o našem denarništvu to-le:

»Kreditno gospodarstvo je takorekoč prenehalo. Danes ni dobiti kreditov (po sojil), tudi če nudi človek mnogokratno jamstvo in naša emisijska banka (Narodna banka), ki bi morala v tem oziru biti vzor, stavi sama v naših krajih izredno težke pogoje, ki opravičeno za devajo na kritiko. Od 150 milijonov sezonskih kreditov, ki so bili pretekli mesec odobreni pri Narodni banki za finansiranje žetve in za izvoz, smo dobili pri naših podružnicah v Ljubljani in v Mariboru le komaj 2 in pol milijona, to pa zato, ker se sploh ni več zahtevalo. Novih vlog v denarnih zavodih ni, pač pa je javna tajnost, da vlagajo že tudi ljudje s podeželja v Državno hipotekarno banko in deloma v Poštno hranilnico. Zakaj? Zato, ker vidijo, da sta ta dva zavoda likvidna. Tako sami rušimo naše privatno denarništvu, ki ga smo zgradili s tolikimi naporu in žrtvami. Vsi vemo, da državni kapitalizem ne more razviti te iniciativnosti pri pospeševanju gospodarstva, ko naše združne ali regulativne hranilnice. Vendar kljub temu dvigamo denar iz teh, čeprav podzavestno čutimo, da ni dobro, kar delamo.«

O obdavčenju Slovenije je rekel bivši g. minister po poročilu istega lista: »Lani in letos so bili potrebni zopet veliki naporu, da vzdržimo ravnotežje državnih financ.«

Naše javne finance so bile zgrajene na posrednih davščinah, na trošarinah, taksah in carinah, vsled česar je bil vpliv gospodarske krize mnogo močnejši. Posredni davki so neenkrat padli na 50 do 60% napram proračunu in da bi se izpadek, ki je na ta način nastal, še vsaj deloma pokrtil, so bili izdani znani ukrepi glede plačevanja neposrednih davkov, katerih posledice v sedanjosti dobi slabe konjunkturu vsi občutimo. Našla so se pota in načini, da se je neenkrat uspeh zgradarine povečal na tri ali štirikratni iznos in tudi pri pridobitini ter pri družbah se hoče doseči povečane uspehe, ki samoumevno niso v nikakem skladu z možnostjo pridobitne dejavnosti. Pri praktični oceni so se pokazali pogreški in neenakomernosti, ki jih nihče ne more zanikati in ki bi jih bilo treba v interesu davčne morale popraviti. Tudi se se opazila mnoga

pretiravanja pri ocenah, ki jih ne morem drugače tolmačiti, kakor da davčni organi ne tolmačijo smiselno odredb zakona ali pa se izdajajo izvršilni predpisi, ki gredo preko zakona ali celo proti zakonu.«

Povečanje železniških tarifov.

»Ne smemo prezreti«, je rekel g. minister Mohorič, »da se poleg te ostre davčne prakse pripravljajo še druge nove obremenitve gospodarstva. Tako bo novembra meseca uveljavljena nova potniška tarifa na železnicah, ki bi naj dala po izvršenih kalkulacijah krog 50 milijonov dinarjev čistih dohodkov. Tarifni odbor je po dolgotrajnem proučevanju položaja vseh panog gospodarstva pretekli teden završil svoje delo in v okviru danega mandata predložil prometnemu ministru načrt za nov razpored železniških vozarin, ki naj bi dale 100 do 200 milijonov dinarjev več dohodkov.«

*

Primer udobnega življenja na račun ljudske lahkovernosti.

Našim čitateljem bo prav gotovo še v živem spominu afera »Kmetijske eksportne zadruga« v Mariboru, pri kateri je šlo v izgubo stotisoče slovenskega denarja. Neštevilni so ljudje, ki se spominjajo te afere s prav bridkimi spomini, ker so izgubili lepe tisoče. Glavni krivci, ki so takrat upropastili Kmetijsko eksportno zadrugo, so bili »ravnateljci«: Kenda, Krištofič in Žunkovič. Radi njihovega poslovanja pri omenjeni zadrugi je še v teku kazensko postopanje pri mariborskem okrožnem sodišču ter bodo prejeli zasluženno kazen.

Komaj pa se je razburjenje med ljudstvom proti tej troperesni deteljici malo poglobilo, je že izbruhnila na dan nova afera, pri kateri je imela zopet ta trojica svoje prste vmes. V tem slučaju gre še za večje svote, ki so jih prebrisano izvabili od lahkovernih ljudi z zadrugo »Edinost«, ki so jo ustanovili začetkom tega leta v Mariboru. Polom Kmetijske eksportne zadruga jih ni oplašil. Pričeli so razmišljati, kako bi znova na lahek način živeli na račun lahkovernih ljudi in prišli so na misel, ustanoviti zadrugo, ki bi naj dajala — »brezobrestna posojila«.

Ustanovili so novo zadrugo brez pare denarja. V upravni odbor so vzeli

priproste kmečke ljudi, ki niso imeli pojma o poslovanju take zadruga in na ta način so si zagotovili popolnoma proste roke za svoje sleparsko delo. Ker so bili v Mariboru že predobro znani in so vedeli, da tu ne bi s svojim poslom uspeli, so ustanovili mariborsko centralo zgolj radi tega, da so lahko potem osnovali podružnice po celi državi. Ko so bile podružnice osnovane, pa so mariborsko centralo enostavno ukinili — preselili so celotno poslovanje v zagrebško podružnico ter od tu razpleli svoje mreže po Hrvatskem in enem delu Slovenije. Zlasti v obsovelskih krajih in v ljubljanski okolici so bili njihovi agenti pridno na delu. Obljubljali so ljudem brezobrestna posojila in v času sedanje denarne stiske so jim kalini kar vrel na limanice. Vsak prosilec za brezobrestno posojilo je moral plačati gotovo svoto kot članarino ter je prejel za to tolažbo, da bo v najkrajšem času posojilo prejel. Članarina je znašala pa navadi več tisoč dinarjev. Da bi ljudem zabrisali oči, so res v vsakem okraju podelili nekaterim prosilcem taka posojila, kar je bilo zanje največja reklama. Novi člani so potem kar silili v to zadrugo ter vplačevali članarino, ki so si jo dostikrat sprosojevali. Denar je kar pritekal v blagajno, zadnje mesece so vsak dan prejeli po 25.000 Din na članarini. Skupno se računa, da so vplačali ljudje na članarini okoli 3 milijone Din. Od tega denarja je zadruga razdelila okoli 100.000 Din na posojilih, okoli 900.000 D je bilo upravnih stroškov za plače in opremo zagrebške podružnice, za 2 milijona Din pa se ne v kam so izginili. Zadnje čase so se začele množiti pritožbe članov, ki so plačali članarino, na posojilo pa so zaman čakali cele mesece.

»Ravnateljci so članstvo nekaj časa tolažili, toda sama tolažba ni zalegla; slednjič je posegla vmes zagrebška policija in v petek dne 13. oktobra je aretirala ravnateljsko trojico. Pri preiskavi so prišle na dan gorostasne stvari. V blagajni niso našli pri preiskavi niti pare. Redne plače je prejemal vsak ravnatelj 3500 Din a mesec, z različnimi provizijami in dokladami pa so zaslužili ogromne tisočake. Članom upravne odbora so »lačevali« za vsako sejo po več tisoč dinarjev, da so jih na ta način ohranili pri dobri volji. Upravni odbor je odobral vsak korak ravnateljcev ter na ta način tudi sam prišel navzkriž z zakoni. Radi tega so oblasti aretirale tudi vse odbornike zadruga. Nadaljna preiskava bo še ugotovila, kam so »ravnateljci« dali 2 milijona dinarjev, ki jih ne morejo nikjer zaslediti.

Čudno je, da se po škandalu Kmetijske eksportne zadruga in številnih podobnih slučajih še vedno najdejo ljudje, ki nasedejo takim finančnim trikom, kakor jih je pogruntala omenjena trojica. Vsi ti primeri so pokazali, da bi morala biti državna kontrola nad takimi in sličnimi zadrugami, ki ponujajo ljudem »brezobrestna posojila«, razna zavarovanja za smrtne slučaje in podobno, mnogo ostrejša.

*

Novo suženjstvo v Rusiji.

Boljševiki ne verujejo v Boga, njegovo ime ne sme biti zapisano v njihovih šolskih knjigah. Ker v Boga ne verujejo, zato tudi človeka ne smatrajo za podobno božjo, marveč za sredstvo, ki jim dela in dobiček prinaša. Zato tudi nečloveško izrabljajo ljudi, razdružujejo družine, ženo od moža, otroke od staršev ter jih gonijo sem in tja kot živino. Tudi prodajajo že ljudi kot ob časih pred Kristusom. Pod zaščito slaboglasne Čeke (GPU) upeljavajo pravo suženjstvo. List »Naše Vremja« in ruski listi prinašajo iz Moskve ta-le dopis, katerega tu delno priobčujemo:

Neko obrtno podjetje, seveda vladno, ker v Rusiji ni drugačnih, je prejelo iz Moskve ukaz, da trikratno poveča svoje izdelke. Voditelji podjetja so tuhtali in sklepali, kako bi bilo mogoče izpolniti ta ukaz. Glavna ovira je bila v tem, da ni bilo na razpolago, špecialistov, kateri bi naj zavzeli vodilna mesta. Napisali so prošnjo v Moskvo, a od tam ni bilo nobenega odgovora. Zato je šel eden od ravnateljev v Moskvo, da bi poizvedel, kako in kaj. Tam so rekli, da špecialistov ne dajo, ker jih nimajo. Delajte, kakor hočete, a pomnite!!

Ravnatelj je kar vedel, kaj to pomeni. Če ne izpolnite ukaza, imate opraviti s Čeko. Položaj podjetja je bil obupen, ker brez špecialistov se obrat ne more povečati, a špecialistov ni. Začele so se seje, posvetovanja in dopisovanja z drugimi podjetji. Slučaj je pomagal. Eden izmed članov podjetja je imel v Čeki prijatelja. Ta je spoznal zadrego podjetja in beseda je dala besedo.

Vi ste tepci, je rekel čekist prijatelju. Pojdi v koncentracijski tabor in tam kupiš špecialistov, kolikor hočeš. Kako to »kupiš«? Ne razumem. Ne klepetaj dalje, kar pojdi! Napravi zapisnik, koliko in kakšnih špecialistov potrebujete. Pojdi naravnost k poveljniku tabora in govori ž njim!

Poveljnik tabora s prva ni razumel, zakaj gre. A kmalu se mu je razjasnilo ter je rekel: dobro! Imam prvovrstno blago. Izbira je velika. Nimam samo inženirjev, imam profesorje, imam celo dolgoletnega ravnatelja tovarne — dam ga vam za 700 rubljev na mesec. Če jih pa vzamete več, skupaj 16 oseb, jih vam dam po 600 rubljev na mesec.

Ali bodo pa hoteli delati pri nas? — Hahaha, se je zasmel poveljnik tabora. Če bodo hoteli delati? Vsi, katere vam bom dal, so obsojeni na deset let v našem taboru.

A kako bo s plačo? Komu bomo plačevali, ali vam, ali njim?

Takoj se vidi, da privikrat opravljate to delo, se je zasmel poveljnik. Od mesečne plače boste plačevali 90% nam, a 10% njim. Ne pozabite, da jih rabite lahko 24 ur na dan in noč. Bodo pod nadzorstvom krajevne Čeke, od katere dobite obvestilo. Torej, tovariš, ali jih vzamete?

Delegat podjetja je sprejel pogoje poveljnikove in sestavila sta dogovor. — Podjetje je poslalo v tabor dogovorjen znesek in čez nekoliko dni je bilo poslano — blago — 16 špecialistov. Do revolucije so bili vsi inženirji in eden je bil bivši profesor višjega tehniškega zavoda. Gospodje so bili večinoma postarni, telesno in moralno izmučeni. In delali so poslušno kakor sužnji.

To ni edin slučaj. Že nekaj let kupujejo nekatera podjetja špecialiste na tak način. Vsako leto jih proda Čeka po nekoliko tisoč.

Včasih se zgodi, da kaka tovarna potrebuje špecialista, kakoršnega Čeka nima na razpolago. Vkljub temu pošlje Čeka kratek odgovor: Dostavimo!

Osrednji urad Čeke pošlje na vse podeželske oddelke vprašanje: Ali ni v vašem okraju špecialista v tej stroki? Špecialist se poišče v najkrajšem roku. In ko se najde, pošlje osrednji urad Čeke ukaz: Aretirajte ga in pošljite v ta in ta koncentracijski tabor. Zakaj? Radi kakšnih prestopkov? O tem ni govora. V stanovanje dotičnika pride uradni obisk. In če ne najdejo nič sumljivega, mu reko: Znano je nam, da imate v emigraciji sorodnike, katerim dopisujete in jim pošiljate za nas zelo škodljiva poročila. In obsodijo ga na 10 let v koncentracijski tabor. Obenem pošlje urad Čeke podjetju obvestilo: Zahtevanega špecialista dobite. Cena je taka...

Dotični dopisnik iz Moskve trdi, da v tem dopisu ni niti ena beseda pretirana. Če bi imeli dostop do ruskih koncentracijskih taborov in priliko pogovoriti se z jetniki, bi se o resnici tega mogli prepričati. To je žalostno poglavje. Skoraj ni mogoče verjeti, da se v kulturni Evropi v 20. stoletju kaj takega more goditi.

A. K.

*

NOVICE

Vlom z obilnim plenom. V noči na 18. oktobra so preplezali vlomilci železno ograjo pred vhodnimi vrati marib. draguljarja ter urarja Petelna na Grajskem trgu in so odprli vrata s ponarejenimi ključi. Odnegli so: 32 moških ur (2 zlati, 6 srebrnih, ostale iz niklja), 30 ženskih in 20 moških zapestnih ur, 50 zlatih verižic in ženskih ovratnic, 100 verižic iz double-zlata, 70 srebrnih verižic in 8 srebrnih cigaretnih doz.

Z motiko po glavi. V Partinjah pri Sv. Lenartu v Slov. goricah je udaril med preprirom sovaščan 26letnega viničarja Alojzija Zajšeka z motiko po glavi. Udarjeni se je moral zateči v marib. bolnico.

Vsled zloma noge v bolnico. V mariborsko bolnico je bil dne 19. oktobra

prepeljan 42letni gozdni delavec Ferdinand Zavratnik iz Renčnika. Pri spravljanju lesa mu je padel težak hlod na desno nogo in mu jo je zlomil pod kolonom.

Sreča v nesreči. Sprevodnik Vincenc Otolani je spremljal zadnjo nedeljo osebni vlak iz Maribora proti Pragerskem. Premalo previdno je skočil na premikajoči se vagon. Zdrsnilo mu je in je padel zviška na progo, a si je na vso srečo le poškodoval glavo in roke.

Srčna kap na travniku. Na travniku ob cesti od postajališča Hajdina proti Turnišču so našli zadnje dni neznane mrtveca. V neznanu so spoznali 70-letnega pilarja Škrobarja iz Maribora, katerega je zadela nenadoma srčna kap.

Tatvina čebelnih panjev se je razpala v zadnjem času po okolici Ptuja.

Vlomilska družba na delu po Ljutomeru in okolici. V sobotni noči dne 21. oktobra so obiskali neznani vlomilci že v tretji trgovinske prostore g. Metoda Senčarja v Ljutomeru. Lastnica nasprotne hiše je začula krog 2. ure popolno ropot. Pogledala je pri oknu in videla pred Senčarjevo trgovino na vse štiri sklonjenega moškega, ki je nekaj pobiral. Hišna posestnica je vzbudila sostanovalec, sosedo in nočnega čuvaja, ki je dognal, da so vrata v Senčarjevo trgovino samo prislonjena in je bilo vlomljeno. Vlomilci so dvignili vrata z drogom, pobrali so precej moških in ženskih oblek in celo moško oblečeno lutko, ki je stala v vratih. Lutko so našli pozneje slečeno do srajce na bližnjem Sršenovem travniku. Drugi lutki so vzeli samo klobuk. Na travniku je ležala cela vrsta lesenih obešalnikov. Vsi znaki govorijo za dejstvo, da je bilo več vlomilcev. Preko travnika je bilo videti sledove v smeri proti železnici. Najbrž so bili tudi pri tokratnem vlamu isti storilci kakor v prvih dveh slučajih — Malo poprej nego pri Senčarju je bilo vlomljeno pri trgovki Emi Zemljičevi v Strožji vasi. Iz zaprtega okna trgovine, ki je bilo založeno z blagom, so izdrli vlomilci železni križ in so pobrali skozi odprtino vse, kar jim je prišlo pod roko. Trgovko je prebudil šum na dvorišču, posvetila je z žepno svetiljko skozi okno spalnice in je na ta način preplašila lopove. Po pobegu je za njimi celo ustrelila parkrat. Zemljičeva ima čuječega psa volčnjaka, ki je pa omenjeno noč povsem odrekal kot čuvaj.

Smrtna nesreča pri popraviljanju orožja pred sodiščem. Pred mariborskim sodiščem se je zagovarjal dne 23. oktobra Herman Zelko, ključavničar iz Murske Sobote. Dne 28. decembra lanskega leta je popravil staro puško ter pri tem ravnal tako neprevidno, da se je orožje sprožilo ter je strel usmrtil njegovo staro mater. Radi neprevidnega ravnanja je bil obsojen na dva meseca zapora, pogojno na dve leti.

Obračun med sosedoma. V Pečkah pri Makolah sta se sprla 26letni poljski delavec Rok Kolar in njegov sosed. Sosed je potegnil nož in zabodel Kolarja štirikrat v pleča ter v levo roko.

Po zadnji povodnji porušeno brv čez Savinjo v Celju že zopet gradijo. Nova brv bode dvignjena za pol metra in bo manj izpostavljena poplavam.

Radi bede v prostovoljno smrt. Na svojem stanovanju v jedilni sobi v Celju na Kralja Petra cesti so našli obešenega 66letnega Antona Arzenškega. Rajni je izvršil samomor radi bede.

Železniška nesreča. Dne 17. oktobra sta trčila na križišču ceste z železniško progo v Vrbje pri Žalcu savinjski osebni vlak in s plohi naložen voz. Sunek je smrtno nevarno poškodoval voznika, katerega so takoj prepeljali v celjsko bolnico. Levemu konju je odrezalo kolesje vlaka predno desno nogo, desnemu zadnjo levo nogo. Voz je razbit.

Smrtna železniška nesreča. Na savinjski železniški progi se v zadnjem času kar množijo železniške nesreče. Dne 19. oktobra ob 10. uri dopoldne se je peljala na kolesu 30letna služkinja Angela Zalokar iz Presečnega iz okolice Slivnice pri Celju iz Št. Petra proti Polzeli. Na križišču ceste z železnico je hotela prehiteti osebni vlak, ki je privozil s Polzele in prihaja v Celje ob pol 11. uri dopoldne. Lokomotiva je podrla nepredvidno kolesarko, ji zdrobila lobažo in ji odrezala desno roko dvakrat. Vlak je takoj postal. Smrtno poškodovano so naložili v službeni voz, jo odpeljali proti Celju, a je izdahnila med prevozom.

Smrt otroka vsled opeklin. Devet mesečni sinček čevljarja Škofceta v Trbovljah si je prevrnil po sebi lonec vrele kave. Prehude opekline so zahtevale otročičevo smrt.

Velik vlom. Dne 21. oktobra zjutraj je bil odkrit vlom v trafiko g. Amalije Pregljeve na Miklošičevi cesti v Ljubljani. Vlomilec je odnesel gotovine ter kolkov za 15.500 Din.

Smrten izid trčanja avtomobilista in kolesarja. Dne 19. oktobra sta trčila v Ljubljani na Celovški cesti v smeri proti mestu v bližini takozvanega Novega sveta avtomobilist ter kolesar. Sunek je pognal kolesarja v loku s kolesa ob kamen, kjer je obležal nezavesten. Po prepeljavi v bolnico je nesrečnež izdahnul. Smrtno ponesrečeni kolesar je 26-letni Peter Pustavrh, sin posestnika s Črnega vrha nad Polhovim gradcem.

Smrt vsled zastrupljenja s plinom. V Ljubljani v Frančiškanski ulici je našel zjutraj vajenec s plinom zastrupljenega brivca Draga Ivaniševića. Mojster je sedel na stolu, pred njim plinski vrelec in na njem lonec vode. Zastrupljeni je držal v rokah časopis, imel očala in je bilo videti, kakor da čita. Desno nogo je imel v škafu vode, ker si jo je zlomil pred kratkem in jo je kopal po vrnitvi iz bolnice vsak dan v topli vodi. Brivec je med čitanjem najbrž zadremal, nakar je zavrela voda in v prekipenju je pogasnila plamen plina. Plin je imel prost izhod in vdihavanje strupa je tako omotilo Ivaniševića, da se iz omotice ni več prebudil. Zapušča 80letno mater.

Nesrečno trčenje. Na križišču ceste med Želimljami ter Pijavo gorico se je zgodila dne 19. oktobra precej huda avtomobilska nesreča. Avtomobilist je zadela ob kolesarko 23letno Angelo Podlogarjevo, doma iz Kopačnika pri Želimljah. Dekle je padla s kolesa in obležala z zlomljeno levo nogo in z manjšimi poškodbami po telesu. Avtomobilist je naložil poškodovano na avto in jo prepeljal v ljubljansko bolnico.

Posrečen vlom. Neznani vlomilci so obiskali v noči občinski urad v Žužembergu na Dolenjskem. V poslopje so

vdrli s pomočjo lestve, po kateri so dosegli okno v pritličju ter ga razbili. Skozi okno so se potegnili v predsobo in v pisarno, kjer je težka wertheimerica. Železne blagajne so se lotili s svinjsko nogo. Odnegli so 14.000 Din v gotovini. Razne listine so razmetali po tleh. Kot edino sled so zapustili na pokrovu blagajne v debelem prahu prstne odtise.

Velik požar na Dolenjskem. Vas Dolnji Križ pri Žužembergu je obiskal dne 23. oktobra na večer strašen požar. Iz neznanega vzroka je začelo krog 8 ure zvečer goreti gospodarsko poslopje Jožefa Škufce, odkoder se je širil kljub gasilski pomoči z bliskavico od poslopja do poslopja. Petim posestnikom je zgorelo 15 gospodarskih poslopij, ki so bila napolnjena z živežem, krmo ter z raznim poljedelskim orodjem. Škoda znaša nad pol milijona dinarjev, skupna zavarovalnina pa samo 60.000 Din. Požar so videli 30 km na daleč.

Vlomi krog Ribnice na Kranjskem. V Prigorici pri Ribnici je bilo na delu v noči od zadnjega petka na soboto (20. na 21. X.) več vlomilcev, ki so splezali skozi odprta okna hiš, kjer so odnesli nekaj denarja, obleko in živež. Na sredini vasi je bilo vlomljeno v Paholovo hišo, kjer so odnesli vso obleko. Nato so obiskali Mankarjeve, kjer so pobrali obleko gospodinje in posteljino. Pri Oražmovih so pofatili petim osebam vso obleko. Omenjene nočne obiske je preiskal ljubljanski detektiv s policijskim psom.

Obsodbe vreden obračun med sinom in očetom. Neki posestnik iz Boldraža v Beli Krajini se je sprl s svojim sinom. V prepiru se je sin tako razjezil, da je zagrabil poleno in začel očeta z njim tolči po glavi in po telesu. Zlomil mu je desno nadlaktnico in mu prizadjal hude in težke poškodbe tudi drugod. Kruti sin bo moral dati odgovor pred sodiščem, oče pa se zdravi v bolnišnici usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu.

Padel s kostanja in se ubil. Dne 18. oktobra t. l. dopoldne se je podal 28letni posestnikov sin Franc Eržen, po domače Jurgovčev iz Zgornjega Zabukovja pod Sv. Joštom na Gorenjskem, na visok domač kostanj, da bi naklatil nekaj zrelega sadja. Pri tem opravilu je omahnil, padel v globočino in obležal mrtev z zlomljenim tilnikom in obema rokama.

Poskusni vlomi po ameriškem načinu. V noči od 17. na 18. oktober so se pripeljali v Metliko neznani vlomilci v avtomobilu. Vdrli so najprej glavna vrata na pošti, a so bili pregnani. Tudi vlom v pisarno notarja Ranta je bil brez plena. Od istih ptičkov je bilo vlomljeno v grad v zemljiško knjigo, kjer niso zadeli na denar. Z vitrihom so odprli glavna vrata hranilnice in so poskušali brezuspešno vlomiti v trgovino Kmetijske podružnice. Kakor so došli, so se umovili tudi odpeljali v avtomobilu brez vsakega plena.

Trčenje dveh vlakov. Dne 22. oktobra sta trčila v Romuniji na progi Sinaja-Ploesti dva vlaka. Nesreča je zahtevala 5 mrtvih, 8 hudo ranjenih ter so se vozovi prekucnili v prepad.

Nesreča romunskega vodnega letala. Romunsko vodno letalo »Savoja« 621« ki je bilo kupljeno v Italiji, je dne 22.

t. m. pri spuščanju na jezero pri Konstanci treščilo na kopno. Trije oficirji so mrtvi, eden ranjen.

Hmeljska kupčija. Žalec dne 23. oktobra. Kakor večinoma že ves pretekli teden, tako je bila tudi danes kupčija bolj mirna. Vsled pičlega zanimanja in povpraševanja so cene nekoliko oslabele in se plačuje za prvovrstno blago 65—70 Din za kilogram, za slabejše pa od 60—65 Din Le za večje partije zares izbranega prvovrstnega blaga se je nudilo izjemoma z napitnino tudi še do 70 Din za 1 kg. Računa se, da je v prvi roki prodanega že nad 85% letošnjega pridelka. — Zatec dne 23. oktobra. Živahnije zanimanje za dobro, srednje in prvovrstno blago se je preneslo iz preteklega tudi na tekoči teden. Cene so ostale v glavnem neizpremenjene in se plačuje po 65—70 Din za 1 kg. Prav tako so v Roudnici ostale cene neizpremenjene ter se plačuje po 64—66 Din za 1 kg. Povsod so producenti, in zlasti oni, ki imajo boljše blago, zopet bolj rezervirani in zahtevajo višje cene.

Potovalni nagon — sila v smrt.

Znanstveno dokazana dejstva kažejo, kako sili in tira višja in človeku nerazumljiva sila cela krdela živali v prostovoljno smrt. Božja vsemogočnost poseza po krščanski razlagi v kraljestvo živalskih škodljivcev in jih nagonsko pokončuje v milijonskih množinah. Ne smemo pa tudi prezreti istine, kako se vzbudi večkrat v notrajnosti koristnih živali nagon po prostovoljni smrti.

Vzgledi nerazumljive prostovoljne smrti velikih živali.

Obče znano je, kako se polasti večkrat strahovit strah celih čred ovac. Oven voditelj zdivja z neugnano silo naprej in za njim se spusti čreda v prepad. Pri ovcah najbrž igra glavno ulogo strah in ne nagon prostovoljnega pogina.

Opazovali so tudi trume severnih jelenov, ki so zbežgali pred volkovi in poskakali v globine.

Angleški naravosloce Darwin poroča o goveji čredi, ki se je pognala v južno-ameriško reko Parana. Utonilo je tisoče komadov. Cele mesece je bil ustavljen promet po reki radi kužnega smrada, ki so ga širili številni živalski utopljenci.

Kot največje pozorišče velikih živalskih poginov velja stepla ob spodnjem delu ruskega veletoka Volga. Leta 1832 je tamkaj poginilo 10.000 kamel, 280.000 konj, nad 30.000 govedi in nad 1 milijon ovac. Živali so se tamkaj zbrale na enem prostoru iz strahu pred snežnim viharjem ter poginile radi pomanjkanja prehrane.

Sloviti profesor Janez Walther poroča, kako se je zgnetlo ob izlivu Volge v Kaspisko morje na milijone sladkovodnih rib v tamošnje soline in so tamkaj poginile.

Nepojasnjena je še živalska žaloigra, ki se je odigrala pred tremi desetletji na otoku Marajo ob izlivu braziljskega veletoka Amaconas. Tamkaj so našli poginjenih 8500 krokodilov.

Površina morja Mehikanskega zaliva je bila junija leta 1880 v obsegu 275 kv km pokrita z že mrtvimi in poginjajočimi želvami.

Vzglede živalske smrti v množinah naletimo že v predzgodovinski dobi. V Severni Ameriki sta dva kraja, kjer so nagromadeni ostanki predzgodovinskih orjaških sesalcev. Gre v teh slučajih za asfaltno jamo pri mestu Los Angeles v Kaliforniji in za kraj Agate v državi Nebraska, kjer so naleteli na dobro ohranjena okostja nad 20.000 komadov nosorogov.

Množinska smrt manjših živali.

Manjše živali se združijo večkrat v milijonih in milijonih, se lotijo z neugnano silo potovanja, na katerem jih pogine pretežna večina. Znana so potovanja na severu živčih in naši podgani podobnih živalic, ki se zovejo leming. Nepregledne množine lemingov zapustijo višje ležeče pokrajine, se usujejo navzdol in potujejo, ne meneč se za ovire in zapreke. Preplezajo najbolj strme skale, preplavajo najbolj deroče reke, potujejo kar naravnost in nagonsko v — smrt! Četudi popadajo cele trume lemingov v luknje ter grabe, poskačejo naslednji preko njih in drve naprej. Niti pred morjem se ne ustavijo in se spu-
stje vanj.

Isto kakor pri lemingu so opazovali tudi pri sibirski veverici, ki na svojih potovanjih preplava v nepreglednih množinah reke, veletoke, prodre v vasi ter mesta in se ne pusti ostrašiti od nobene smrtne nevarnosti. Sibirske veverice so skušale nekoč pri železniški postaji Krasnojarsk v Sibiriji preplavati reko Jenissei, a so vse utonile v preveč deročem valovju. Te vrste veverica potuje cele tedne, si oguli kremplje in tačke. Veveričjim krdelom sledijo volkovi, lisice, orli, sokoli in sove in jih uničijo že med potjo na tisoče.

Po poročilu sibirskega lovca se je pojavila meseca avgusta leta 1869 ogromna armada veveric pred na sredini Ural gorovja ležečim mestom Tapitsk. Mesto je zajelo samo eno krilo glavnega krdele, ki je brzelo kakih 8 km proč po gozdu. Po mestu so potovale živalice ravnatoko na gosto kakor po šumi. Šle so po ulicah, preko plotov, po strehah, napolnile vsa dvorišča, udirale skozi okna hiš in so nagnale celotno prebivalstvo mesta v obup. To potovanje je trajalo tri dni od zgodnjega jutra do poznega večera. Tok veveričje poplave se je nekoliko zaustavil v noči. Živalska poplava se je privalila do obrežja gorske reke Tschussoweia, se pognala v deroče valove in le majhen preostanek je preplaval reko in nadaljeval pot na drugi strani.

Od časa do časa se loti potovalni nagon tudi miši in podgan.

Leta 1819 so plavale nepopisne množine poljskih miši preko nemške reke Main pri Kostheimu in tri leta za tem preko Rena pri Oppenheimu.

Na Angleškem se je zbralo na javni cesti leta 1927 toliko potujočih podgan, da je bil promet onemogočen. Živali so

tekale proti morskemu obrežju, poska-kale v morje ter utonile.

Celo žab se oprime potovalni nagon. Dne 30. septembra 1917 so opazovali na Francoskem, kako je skakalo v mesečni noči po prašni cesti na tisoče in tisoče zelenih žab. Blizu mesta Feodosia ob Črnem morju so ustavile potujoče žabe brzovlak. Žabe so rajžale proti morju, kamor so se spustile in za vedno izgubile.

*

Sv. Križ pri Ljutomeru. Že dolgo nismo imeli tako žalostnih in obenem tako prisrčnih dokazov ljubezni, kakor na dan sv. Lukeža, ko smo k zadnjemu počitku spremljali našega vzglednega župljana Antona Slaviča. Nedopovedljivo nas je v nedeljo zvečer pretresla vest in bliskovito naglo se je razvedelo po Murskem polju, da je v Bučevcih ob sedmih — od kapi zadet — nenadoma umrl 50 let stari gospodar ponosnega Slavičevega doma, in tako nepričakovano zapustil svojo ženo in troje otrok. Pač menda le varuhi hiš so doma ostali, vsi drugi pa so se v sredo na žalostno pot podali za vozom s telesnimi ostanki blagega našega soseda. Še celo bivši oblastni predsednik g. dr. Leskovar, monsig. profesor Vreže, bivša poslanca Žebot in ravnatelj Hra-stelj in dr. Šmajd iz Maribora so došli, da nas s svojo navzočnostjo tolažijo ob taki izgubi. Z ganljivo lepim petjem v cerkvi, na trgu in ob odprtem grobu so častili njegov spomin, množica vencev in poznega jesenskega cvetja mu je postlala zadnje počivališče in z gorečimi molitvami in obilico solz smo spremljali njegovo dušo pred prestol neskončne Pravice. Pri mrtvaškem opravilu je obdajalo žalujočega brata g. prelata Mat. Slaviča 15 gg. duhovnikov. Domači g. dekan Weixl je v pretresljivi besedi omenjal svojega nekdanjega pridnega učenca in vseskozi vrlega župljana lepe čednosti in nam ga v posnemanje priporočal na podlagi njegovega življenjskega vodila: Pravični živi iz vere. Njegov dolgoletni prijatelj g. Žebot pa se je od njega poslovil z omenjanjem njegovih zaslug za snovanje in razširjanje mladeniške slovenske in krščanske ter razne prosvetne organizacije in s pohvalo njegovega jeklenega značaja. »Mrzel si vse, kar je bilo nepošteno. Krivice nisi delal nikomur, tudi onim ne, ki niso bili tvoji prijatelji. Zategadelj pa tudi tvoja do skrajnosti poštena duša ni mogla prenašati, ako si videl, da se pošteni stvari godi krivica.« Ločili smo se od Tunekovega groba, v srcu pa nam ostanejo zadnje besede ob grobu: »Tvojim svetim idealom ostanemo zvesti do groba in se homo za nje borili, naj pride kar hoče.«

Sv. Tomaž pri Ormožu. Podtaknjen požar je uničil dne 17. t. m. okrog polnoči Mariji Ritonja iz Hranjigovec, župnija Sv. Tomaž, kolarnico, škedenj, parmo in listnjak. Zgorelo je mnogo slame, sena, vozov in poljedelskega orodja. Vsled temne in deževne noči ni bilo mogoče nič rešiti. Orožniki zasledujejo požigalca.

Mala Nedelja. V Moravcih se je ponesrečil v pondeljek dne 16. oktobra, krščanski mož in posestnik Ignac Lašič, ko je nesel iz vino-

grada zadnjo brento, natlačeno z grozdom. Hotel se je oddahnuti pri nekem studentu, oz. vodnjaku, a je izgubil ravnotežje ter strmo-glavil v studenec. Bog bodi milostljiv njegovi duši, ostale pa naj tolaži!

Sv. Križ pri Rogaški Slatini. Tukaj je umrl v Rajnkovcu prevžitkar Motoh Franc v 67. letu svoje starosti. Rajni je bil vzgleden katoliški mož, že dolga leta je nosil pri procesijah nebo, kar si je štel v veliko čast, pogosto je pristopal k mizi Gospodovi. V svojih mlajših letih je bil spreten tesar, kateri posel je pred par leti opustil. Bil je precej imovit gospodar, svoje gospodarstvo je pred kakimi 4 leti prodal in ostal tam kot prevžitkar v dobrem in mirnem razmerju z novim gospodarjem. Letos spomladi mu je umrla tudi žena Mica v 86. letu svoje starosti; za njo je umrla tudi kmalu njena sestra Neža v 83. letu svoje starosti, žena nad 30letnega tamkajšnjega župana g. Ivana Roškarja. Rajni je v svojem testamentu izročil župnijskim revam 2000 Din, župnijski knjižnici 2000 Din, za afriške misijone 2000 Din in za križ na Donački gori kot spomin letošnjega svetega leta in jubilejnega spomina 1000 Din, skupaj 7000 Din. Bog mu bodi dober plačnik. Vas Rajnkovec je zgubila z Motohom letos že četrto smrtno žrtev, same stare korenine ter ugledne osebe. Med temi je tudi umrl v 72. letu svoje starosti posestnik Sajko Ivan, izredno mirna oseba, a kljub temu tudi izredno veselga in šaljivega značaja. Skupna starost vseh štirih znaša 308 let. Vsem štirim umrlim iz vasi Rajnkovec kot samim vzgleda vrednim dušam daj ljubi Bog večni mir in pokoj in večna luč naj jim sveti!

Sv. Ema ob Sotli. Umrl je v Nezbišah prevžitkar Seligo Jože v 58. letu svoje starosti. Rajni je bil posebno mirnega značaja, globoko veren, skrben in delaven človek. Komaj pred dobrim mesecem je prepustil svoje posestvo hčeri in že se ji je izognil za vselej. Težko bolezen od letošnje košnje je tudi z veliko vdanostjo v voljo božjo prenašal. Kot vzglednemu možu in dobremu sosedu je spregovoril nekaj besedi v slovo pred hišo žalosti njegov sosed. Rajnemu želimo večni mir in pokoj, žalujočim pa globoko sožalje!

Koprivnica-Veliki kamen. Smo sicer ločeni in razdeljeni kakor nekdanje kraljestvo Juda v davnih časih, že leta 588 pr. Kr., Sedaj v letu 1933 je nas zadela ta neizogibna usoda, koje veličastvu se ponižno klanjamo. Vendar: »Ko ločitve pride čas, na razna pota žene nas«, si usojamo mi »zapuščeni« Koprivničani še enkrat iskreno pozdraviti vse Velikokamljane in Mrčnoselčane s srebrnim priveskom Raštajnom: »Adijo, pa zdrava ostani in na me nikar ne pozabi!« Ko se vam bo prav dobro godilo v egiptovski deželi, ali da se popravimo takoj: v novem Kanaanu, kjer se bo cedilo mleko in med, kjer je zakladnica srebra in zlata in črnega dijamenta, tedaj se spomnite v svojem obilnem blagostanju in sreči tudi na nas! Delite nam iz vašega izobilja in prinesite nam skoraj po novi cesti iz Senovega čez Malikamen sem izdatno pomoč; saj vi ne poznate krize, ki imate dosti denarja in še več ga bo, ko začne rudnik obratovati v najkrajšem času in bo sprejetih 800 novih delavcev in več kmetov za vožnjo!

Ali si že obnovil naročnino?